

Verdensmål til hverdagsmål

FN's 17 verdensmål for en bæredygtig udvikling er synlige som aldrig før, men hvad er de for en størrelse? Og kan de gøre en forskel i vejsektoren? Officielt er Danmark "på linje" med verdensmålene; men er rammerne tilstede – eller kan og skal vi gøre mere? Som leverandør af vejudstyr har PileByg erfaring med at omsætte verdensmål til hverdagsmål – og vi arbejder på at gøre det bedre.

Af Vibe Gro,
Information- og projektudvikling, PileByg a/s
vibegro@pilebyg.dk

Kun overgået af Sverige

Når det internationale samfund måler på de enkelte landes evne til at implementere FN's 17 verdensmål, så scorer Danmark 85% på SDG-indekset (Sustainable Development Goals) kun overgået af Sverige. Ifølge 'Regeringens handlingsplan for verdensmålene' så er vi på området for 'Industri, Innovation og Infrastruktur' (mål 9) langt fremme på miljøteknologisk innovation – og der er udviklet en betydelig sek-

tor inden for området. Mål 12 dækker 'Ansvarligt forbrug og produktion', og her er "Danmark et foregangsland, når det gælder afkobling af økonomisk vækst fra ressourceforgbrug og miljøbelastning". Ja, tyg lige på den – for er vi så gode, eller hvad?

Jo vel – i vores egen vejsektor kan vi i almindelighed stole på, at vi som samfund agerer fornuftigt, og håndterer miljøbelastende arbejder med respekt for miljøet. Men, klimapolitikken har igen fået en renæssance i den offentlige debat; VL netværksgrupperne har sat FN's verdensmål som deres årstema for 2019, og – ja, 'pølterne smelter' jo fortsat.

Bliv bæredygtig eller dø

Det sætter hverdagens ageren i vejbranchen i perspektiv, og det interessante er, at det ikke er neglet fra en græsrodsbevægelse eller Uffe Elbæks seneste valgoplæg. Op-havsmanden er en af dansk industris tunge drenge, tidligere koncerndirektør for Grundfos, Niels Due Jensen; og det var hans far, Poul Due Jensen, grundlæggeren af Grundfos, der blev kendt for at mene, at der findes forpligtelser, som går ud over, hvad der er fastlagt i love og skattebetalinger. I Grundfos har man fokus på mål 6 og 13 – og vedgår gerne, at de tjener penge på bæredygtighed. Den logik findes heldigvis også i vejbranchen. Det er også nødvendigt, for ser vi på den lovgivningsmæssige side af sagen, så er vi slet ikke så progressive.

Figur 1. Naturskærm til dæmpning af støj, smukt patineret – uden vedligehold.

Plads til forbedring

Starter vi i toppen af den danske vejsektor, så har Vejdirektoratet i dag ikke de politiske rammer til at foretage en målrettet implementering af FN's verdensmål for en bæredygtig udvikling, og end ikke bagerst i skuffen findes der en samlet strategi for prioritering af klima og miljø.

I den daglige praksis i eksempelvis Afdelingen for Projekt- og Vejudstyr, så er den lovgivningsmæssige ramme byggevevareforordningen (CPR), hvor de 7 grundlæggende krav i forordningen har 'Bæredygtig udnyttelse af naturressourcer' som netop det 7. – og ak ja, sidste krav. Det krav honoreres i det omfang, at der kan anvendes miljøvaredeklarationer (EPD'er) til vurdering af bæredygtig anvendelse af ressourcer og af bygværkets miljøpåvirkning. Hvis altså en miljøvaredeklaration foreligger. Det er ikke et krav – så kravet til bæredygtighed kan i realiteten ikke rigtig stilles – og er reelt lavt prioriteret.

Vi følger lovgivningen i EU, hvor man inden for en tidshorisont på 4-5 år regner med at have en af de første europæiske standarder for bæredygtighed på vejudstyr. Støjskærme bliver det første område, og barnet har fået et navn "Road traffic noise reducing devices – Sustainability: Key sustainability Performance Indicators (KSPI) Declaration". Standarden vil, når den kommer, måle bæredygtighed i forhold til tekniske, miljømæssige, økonomiske og sociale data.

Sund fornuft

Når vi i Danmark alligevel gør det godt målt på et SDG-indeks, så kan det nok tilskrives en fremsynet miljøpolitik i al almindelighed, ansvarlighed i vores offentlige forvaltning – og så måske den gode Grundfos logik, at man i en vis udstrækning kan tjene penge på bæredygtighed. Det er sund fornuft.

Charlotte Sejr sidder i Vejdirektoratet som fagansvarlig for vejudstyr, og hun gengiver netop det billede, når hun beskriver den anvendte praksis. Genanvendelse af materialer, bevidsthed om EU's tømmerforordning, ansvarlig bortskaffelse af dele anvendt samt gennembearbejdede drifts- og vedligeholdelsesplaner er væsentlige parametre, og i 'AAB - Fælles for Vejudstyr' er det leverede systems samlede levetid et kriterie. Det giver alt andet lige en bedre mulighed for at indveje miljømæssige aspekter af et produkts bæredygtighed.

Men laveste pris

Laveste pris er dog fortsat første prioritet ved ethvert udbud. Samfundsmæssigt set er en konkurrencedygtig pris også væsentlig, men skal vi tage verdensmål og handlingsplaner alvorligt, så bør prisen også beregnes på grundlag af de leverede produkters samlede, samfundsmæssige udgift og belastning.

Et redskab som LCA'en – livscyklusanalysen – er her essentiel. Prioritering af en konkurrencedygtig pris kan ske sideløbende med en grøn udvikling i branchen, hvis et produkts samlede 'udgift' indregnes. 'Prisen på grisen' bliver en anden, hvis den skal afspejle alle aspekter af produktet i dets samlede levetid.

Som producent kan man, imens man afventer mere progressiv politik og lovgivning på området, forsøge sig med at anvende den gode Grundfos-logik om, at man skal gøre bæredygtighed til en busi-

Figur 2 Et eksempel på, at naturskærmene ikke bliver ramt af graffiti, mens omgivelserne gør.

ness. Her hersker der dog ingen tvivl om, at i det energimarked hvor Grundfos tjener deres penge, der har afgifter ofte været med til at sikre, at den sparede energi ved brug af deres produkter kan betale sig hjem igen for kunden inden for en overskuelig årrække; miljøperspektivet forudsætter, at kunden tænker langsigtet.

OPP og LCA hånd i hånd

I PileByg arbejder vi på at få vores aftagere til at tænke støjskærmens samlede levetid og miljøbelastning med ind i en vurdering af det tilbud, vi afgiver. Det er faktisk præcis det princip OPP-modellerne i vid udstrækning indeholder. En helhedsvurdering af, hvordan en opgave løses mest hensigtsmæssigt ved at koble design, anlæg og drift ind i en pakke med en ofte længere tidshorisont end blot en aflevering af pro-

duktet ved endt opførelse.

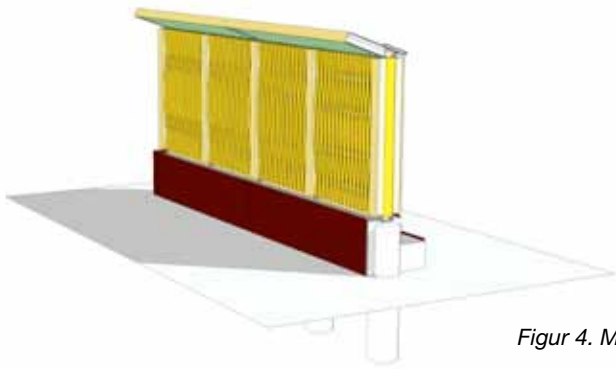
Både LCA'en og OPP er dog to kostbare og vanskelige størrelser at søsætte; og de er stadig under udvikling i vejsektoren. Men principperne og helhedstankgangen kan løbende omsættes til mere let tilgængelige værktøjer i dagligdagen.

Naturskærmen som godt eksempel

I PileByg's produktion af støjskærme er en ekstensiv og ikke miljøbelastende vedligeholdelsesstrategi en konstant rettesnor. Naturstøjskærmene er materialemæssigt et bæredygtigt produkt, og de kræver ikke vedligehold eller vask med ressource- og miljøbelastende stoffer. Facaderne patinerer naturligt, som træerne i skoven – og bliver kun smukkere med tiden. Facaderne i pil kan varmebehandles for at øge leveti-

Figur 3. Naturskærm med en levende facade indbygget. De levende pilestammer sætter i vækståret en stor løvmasse, der optager CO₂, alt imens støjskærmen dæmper støjen.

Figur 4. Model af klima-støjskærm.

den yderligere. Selve den støjdæpende kerne er en 100% recirkulerbar mineralsuldskerne. Graffiti er ikke en trussel, da den uens overflade i facaden gør det vanskeligt at male på skærmen. Konstruktionsmæssigt forsøger vi at bruge principper, hvor træ erstatter stål og beton. En kortere fundamentafstand giver muligheden for at erstatte stål med træ og mindske brugen af beton; men især her er det bæredygtige princip udfordret af en gængs industriel udvikling med tradition for fundamentafstande på op til 5 meter. Grundlæggende arbejdes der på at skabe en cirkulær økonomi, hvor eksempelvis det overskydende træ fra produktionen flises og anvendes til opvarmning.

Naturskærmen ligger i dagens økonomiske tænkning typisk midt i markedet, prismæssigt. Skulle princippet vurderes over dets samlede levetid, og de afledte miljøeffekter, så er vi ikke i tvivl om, at skærmen ville være en prismæssigt konkurrencedygtig støjskærm til de kendte løsninger på markedet.

I branchens daglige prissætning af ovenstående faktorer tør vi derfor godt sige, at verdensmålene ikke er blevet til hverdagsmål. De offentlige myndigheder og private bygherrer skal understøttes af lovgivning, der honorerer, at man prioriterer

de mindre miljøbelastende produkter. I dag finder vi det hos ambitiøse private bygherrer – eller i de projekter, hvor OPP-modelens mind-set er styrende. Den næste nye forhandler af PileByg's natur-støjskærm er netop udvalgt for hans erfaring med drift og vedligehold af naturskærmen i et norsk OPS. Her er fordelene ved at tænke total levetid, samlet miljøbelastning og de lave vedligeholdelsesudgifter en kongstanke.

Ny 'klima' støjskærm

Nye, bæredygtige løsninger kan også være direkte afledt af de klima-udfordringer vi allerede står med. LAR-løsningerne (Lokal Afledning af Regnvand) i bymiljøerne er et godt eksempel. Ud af ren og skær nødvendighed skaber branchen nu løsninger, der ironisk nok skal løse følgerne af vores manglende klimainsats til dato.

PileByg deltager i øjeblikket i udviklingen af en klima-støjskærm, der udover at dæmpe støjen også fungerer som magasin og et fordampningsanlæg for regn fra tagfladerne ved skybrud i byerne. I spidsen for udviklingen af den grønne klimaskærm står Marina Bergen Jensen, der er en af Danmarks førende forskere på klimatilpasning af vores fysiske miljø i byer og langs veje. PileByg bidrager til den konkrete teknologi og udformning af klimastøjskærmen.

Brug klodserne

Uanset hvor i vores eller andre sektorer man forsøger at implementere miljøstrategier – så er "klodserne" i FN's 17 verdensmål for bæredygtig udvikling ikke helt uefne. De er konkrete og håndterbare; de giver netop det globale perspektiv – og de har en ikonisk kraft, der vækker til handling. I PileByg fungerer de som gode redskaber både i den interne og eksterne kommunikation – og gør det også i andre virksomheder og offentlige institutioner. I PileByg har vi som udgangspunkt udvalgt os 9 ver-

densmål, som vi kan se indgå i vores hverdag; men vil sætte fokus på enkelte mål. Da de danske håndboldherrer vandt VM i håndbold kørte Grundfos bandereklamer i fuld længde med to udvalgte verdensmål. Det siger noget om "klodsernes" evne til at kommunikere miljø på enkel vis. Det siger også noget om tiden, vi lever i. Når global klimapolitik når helt ind på håndboldbanerne – og 'polerne smelter', så skal vi sætte ambitionerne højere – og hvor vi ikke kan gå "ud over loven", så må vi ændre loven. Husk at bruge klodserne!

FN's Verdensmål for bæredygtig udvikling

17 Sustainable Development Goals (SDG's). Frem til 2030 forpligter både rige og fattige FN-lande sig til at afskaffe fattigdom og sult i verden, reducere uligheder, sikre god uddannelse og bedre sundhed til alle, anstændige jobs og mere bæredygtig økonomisk vækst.

3 udvalgte til vejsektoren:

Verdensmål 9. INDUSTRI INNOVATION OG INFRASTRUKTUR. Vi skal bygge robust infrastruktur, fremme inklusiv og bæredygtig industrialisering og understøtte innovation

Verdensmål 11. BÆREDYGTIGE BYER OG LOKALSAMFUND. Gør byer, lokalsamfund og bosættelser inkluderende, sikre, robuste og bæredygtige.

Verdensmål 13. KLIMAINDSATS. Vi skal handle hurtigt for at bekæmpe klimaforandringer og deres konsekvenser.

Læs mere her: www.verdensmaalene.dk

Figur 5. FN's verdensmål.

De medvirkende i projektet for den Grønne Klimaskærm er:

- Marina Bergen Jensen, Københavns Universitet
- Kristoffer Amlani Ulbak, Teknologisk Institut
- Tim Larsen, TL-Engineering
- Malmos A/S
- AARSLEFF
- 3B-Folehaven
- AC-Stål A/S
- PileByg as

Projektet er finansieret af Københavns Kommune, Miljøministeriet via MUDPuljen og Boligforeningen 3B.